

Det kongelige kunnskapsdepartement
Postboks 8119 Dep

0032 OSLO

Ávjovárgeaidnu 50
N-9730 KARASJOK
Telefávnná +47 78 47 40 00
Telefákxa +47 78 47 40 90
samediggj@samediggj.no
www.samediggj.no
NO 974 760 347

ÁSSJEGIEHTADALLE / SAKSBEHANDLER

DIJÁ SIEV./DERES REF.

MIJÁ SIEV./VÅR REF.

BVE./DATO

06/933 - 4

25.04.2006

HØRING: Ny del II til Læreplanverket for Kunnskapsløftet - utkast til Prinsipper for opplæringen

Sametinget viser til vårt brev av 28. februar 2006, samt Kunnskapsdepartementets invitasjon til høring av 7. mars 2006 over utkast til *Prinsipper for opplæringen*, med høringsfrist 29. april 2006.

Sametingsrådet har i møte 21. april 2006 fattet følgende vedtak under sak 038/06 *Samisk læringsplakat og prinsipper for opplæring i læreplanverket for Kunnskapsløftet - samisk*

Vedtak:

A: Sametinget vedtar egen samisk læringsplakat som skal inn i læreplanverket for Kunnskapsløftet – samisk.

Det første punktet i samisk læringsplakat skal lyde slik:

Den samiske skolen og lærebedriften skal:

legge til rette for at elevene/ lærlingene får en kvalitetsmessig god opplæring med basis i samisk språk, kultur og samfunnsliv

B: Sametinget utarbeider en egen samisk prinsippdel "Prinsipper og rammer for opplæringen i samisk skole og lærebedrift" som skal være en del av læreplanverket for Kunnskapsløftet - samisk. Prinsippene skal gjelde for hele det 13-årige skoleløpet. Samisk læringsplakat skal inngå i denne prinsippdelen.

Vedtaket legges fram for Sametingets plenum til endelig behandling. Dette vil skje ved Sametingets plenumsmøte 29. mai – 2. juni 2006. Det presiseres at denne høringsuttalelsen fra Sametinget til *Prinsipper for opplæringen* til Læreplanverket for Kunnskapsløftet derfor gjelder kun i forhold prinsippdelen for Læreplanverket for Kunnskapsløftet. Sametinget forutsetter at prinsippdelen for Kunnskapsløftet ikke skal være bindende for den samiske prinsippdelen for Kunnskapsløftet - Samisk som Sametinget skal utarbeide.

Sametinget er tilfreds med at det utarbeides en egen prinsippdel til Læreplanverket for Kunnskapsløftet som skal ha en utdypende funksjon i forhold til punktene i Læringsplakaten. Dette er bra i og med at punktene i Læringsplakaten er svært kortfattede. En utdypning og presisering vil lette operasjonaliseringen av de generelle målene slik de uttrykkes i Læringsplakaten og i læreplanens generelle del og tydeliggjøre grunnopplæringens siktemål.

Sametinget har imidlertid merknader til det foreliggende høringsutkastet. Innledningsvis vil vi bemerke at selv om Sametinget skal utarbeide en egen samisk prinsippdel til læreplanverket for Kunnskapsløftet – Samisk, vil prinsippdelen i det nasjonale læreplanverket også være retningsgivende for mange samiske elever utenfor samisk distrikt. Derfor mener Sametinget at prinsippdelen bør omarbeides slik at den på en bedre måte synliggjør og ivaretar alle elevgruppers etniske og kulturelle ståsted. Sametinget har følgende merknader til de enkelte avsnitt i prinsippdelen.

Sosial og kulturell kompetanse

Grunnlaget for Kunnskapsløftet bygger på Kvalitetsutvalgets analyse av grunnopplæringen i Norge, NOU 2003:16 *I første rekke* og Stortingsmelding nr. 30 (2003-2004) *Kultur for læring*.

I stortingsmelding nr. 30 pekes det på to utviklingstrekk for å beskrive hva som kjennetegner dagens samfunn og hvilke drivkrefter som preger samfunnsutviklingen og som har stor betydning når grunnopplæringen skal utformes.

Det pekes på at kunnskap har fått økt betydning og drivkraft i samfunnsutviklingen, og at det norske samfunnet på få år har blitt et mer mangfoldig samfunn, både et fleretnisk, flerreligiøst og flerkulturelt samfunn. Det henvises til at Norge har fått en mer sammensatt befolkning og et stort mangfold som ikke bare skyldes tilfanget av nye etniske minoriteter, men at Norge har ansvar for tradisjonelle minoriteter og samene som i tillegg har en egen status som urfolk i Norge.

Stortingsmeldingen trekker fram at møtet mellom ulike kulturer og religioner innebærer både nye utfordringer og muligheter og utfordrer de tradisjonelle oppfatninger av Norge som et homogent kulturfellesskap. Skolen er sannsynligvis den arenaen der mangfoldet i samfunnet kommer sterkest til uttrykk. Tilsvarende beskrivelser vektlegges også i Kvalitetsutvalgets analyse av grunnopplæringen, og også i Stoltenbergregjeringens plattform for regjeringssamarbeidet, Soria Moria erklæringen (kap.16). Sametinget er enig i den beskrivelse av samfunnsutviklingen som grunnlaget for Kunnskapsløftet bygger på.

Når mangfold, fleretnisitet og et flerkulturelt samfunn beskrives som ett viktig grunntrekk ved dagens og framtidens samfunnsutvikling i Norge, er det desto mer viktig at denne beskrivelsen følges opp av de styringsdokumentene som skal peke på rammene og legge grunnlaget for grunnopplæringen i Norge. Sametinget mener at det i *Prinsipper for opplæringen* må legges til grunn et sterkere flerkulturelt fokus nettopp for å tydeliggjøre kvalitet og det verdigrunnlag som grunnopplæringen skal sikte mot. Det er Sametingets oppfatning at dette ikke i tilstrekkelig grad vektlegges i høringsutkastet. Både Generell del for læreplanverket som videreføres for Kunnskapsløftet, og sammenlignet med prinsippdelen for L97, synes flerkulturell forståelse, mangfold og respekt og toleranse for ulike kulturer nedtonet i høringsutkastet og teksten synes uklar og lite presis.

Sametinget foreslår at overskriften til avsnittet om sosial og kulturell kompetanse med fordel kan endres til **Sosial og flerkulturell kompetanse** nettopp for å tydeliggjøre det flerkulturelle aspektet. Dernest foreslås at det tredje avsnittet flyttes fram som første avsnitt, utdypes og gjøres mer spesifikk for å vektlegge og tydeliggjøre dette bedre.

Momenter som sosial kompetanse og demokratiforståelse synes godt ivaretatt i høringsutkastet, men her burde også betydningen av medborgerskap, menneskerettigheter og demokratiforståelse i et minoritets-majoritetsperspektiv nevnes.

Motivasjon for læring og læringsstrategier

Sametinget har ingen merknader til dette avsnittet og slutter seg til de momenter som her trekkes frem.

Elevmedvirkning

Sametinget har heller ingen merknader til dette avsnittet og slutter seg til de momenter som her trekkes frem.

Tilpasset opplæring og likeverdige muligheter

Når det gjelder tilpasset opplæring og likeverdige muligheter har Sametinget følgende å bemerke til dette. Det vises til at læreplanverkets generelle del legger til grunn et bredt og mangfoldig begrep hvor mangfold i elevenes bakgrunn, forutsetninger, interesser og talenter skal møtes med et mangfold av utfordringer.

I foreliggende høringsutkast synes etnisk tilhørighet og flerkulturell bakgrunn nedtonet sett i forhold til tilpasset opplæring. Det henvises til påfølgende formulering i høringsutkastet: *Uavhengig av kjønn, alder, sosial, geografisk og kulturell bakgrunn skal elever ha like muligheter til å utvikle seg gjennom arbeidet med fagene i et inkluderende læringsmiljø.* Sametinget konstaterer at etnisk og flerkulturell bakgrunn ikke er tatt med som en av de opplistede faktorene. Til dette er det å bemerke at begrepet kulturell bakgrunn ikke automatisk kan forstås som synonymt med begrepet flerkulturell bakgrunn og etnisk tilhørighet fordi begrepet også kan hen vise til ulik kulturell bakgrunn innenfor en og samme etniske gruppe. Sametinget formoder at dette ikke er en bevisst nedtoning fra departementets side, og foreslår en tilføyelse til denne formuleringen.

Sametingets forslag er:

Uavhengig av kjønn, alder, sosial, geografisk, kulturell bakgrunn og etnisk tilhørighet, skal elever ha like muligheter til å utvikle seg gjennom arbeidet med fagene i et inkluderende læringsmiljø.

Ett annet moment som ikke er omtalt i dette avsnittet er elevenes språklige bakgrunn i konkretiseringen av elevenes forutsetninger. Dette savnes fordi tilpasset opplæring for elever fra språklige og kulturelle minoriteter nevnes særskilt i Generell del. Også Kvalitetsutvalgets arbeid fremhever at minoritetsspråklige elevers forutsetninger må særskilt nevnes når det gjelder tilpasset opplæring. Dette fordi evalueringen av Reform 97 peker på at den norske grunnopplæringen ikke har vært i stand til å gi en stor del av denne gruppen tilpasset opplæring i den grad at de har utbytte av opplæringen.

Sametinget slutter seg til Kvalitetsutvalgets vurdering om at det må være et klart krav til norsk grunnopplæring at den gir minoritetsspråklige barn, det gjelder samiske barn så vel barn av andre minoriteter i Norge, en tilpasset opplæring som gir disse elevene et godt læringsutbytte og gir mestring og motivasjon for livslang læring. Dette er en viktig utfordring i arbeidet med å gi alle elever likeverdige muligheter. Sametinget foreslår at dette innarbeides i teksten om tilpasset opplæring.

Læreres og instruktørers kompetanse og rolle

Når det gjelder læreres og instruktørers rolle og kompetanse er kompetansekravene i høringsutkastet snevert beskrevet. Det vektlegges faglig kyndighet, formidlingsevne, organiseringsevne og kunnskap om vurdering og veiledning. Flerkulturell kompetanse og flerspråklighet er ikke vektlagt som viktig kompetanse for lærere og instruktører.

Sametinget mener både flerkulturell kompetanse og flerspråklighet er svært viktige kompetansekrav som lærere/instruktører i grunnopplæringen bør inneha. Dette fordi grunnskole og videregående opplæring i Norge i dag består av et mangfold av elever med flerkulturell bakgrunn som både er funksjonelt to- og flerspråklige. Lærere og instruktører som skal ha ansvar for å utvikle elevenes interesse og engasjement for arbeid med fagene må nødvendigvis inneha en kompetanse som gjør dem i stand til å forstå og tilrettelegge opplæringen for elever med ulik bakgrunn og ulike forutsetninger. Sametinget foreslår derfor at det bør innarbeides en tekstdel som omhandler flerkulturell kompetanse og flerspråklig kompetanse.

Samarbeid med hjemmet

I stortingsmelding nr. 30 vises det til flere studier og rapporter som peker på at foresattes bakgrunn har betydning for elevenes prestasjoner i skolen og at foreldremedvirkning i skolen er av varierende kvalitet. Samtidig pekes det på at foresatte er en sammensatt gruppe og har svært ulike behov i samarbeidet. Det vises til at noen grupper krever en spesiell oppmerksomhet i samarbeidet mellom hjem og skole. Dette gjelder minoritetsspråklige foresatte og foresatte til funksjonshemmede barn.

Sametinget viser til at et godt samarbeid med hjemmet forutsetter at foresatte opplever skolen som en trygg arena der foresatte kan ha en likeverdig rolle i samarbeidet mellom hjem og skole. Dette fordrer at skolen har innsikt og kompetanse i kulturforståelse og utvikler dette bevisst i samarbeidet med hjemmet.

Dette har ikke alltid vært tilfelle i skolen, og mange samiske foreldre har svært negative erfaringer med skolen fra deres egen oppvekst og skoletid, der virkninger av fornorskningspolitikken overfor samer fortsatt var gjeldende. Når disse i dag selv skal ivareta foreldrerollen overfor skolen er det viktig at skolen møter dem med innsikt og forståelse, og som medspillere og likeverdige deltakere. Dette er ikke noe som skjer av seg selv, og skolen må ha et hovedansvar for å videreutvikle og skape dette.

Sametinget foreslår at det innarbeides en egen tekstdel som vektlegger respekt og toleranse for de kulturelle normer og verdier som hjemmet representerer og at det i hovedsak er skolens ansvar å utvikle et godt samarbeid med hjemmet basert på respekt og toleranse for kulturell og språklig ulikhet.

Samarbeid med lokalsamfunnet

Skolen har en viktig funksjon i lokalsamfunnet, særlig på mindre steder og i distrikter. Samarbeid mellom skole og lokalsamfunn som lag og foreninger, lokalt nærings- og arbeidsliv og samarbeid om kulturelle og sosiale aktiviteter er viktig for å utvikle lokal identitet og tilhørighet for elevene.

Sametinget vil påpeke at i flerspråklige og flerkulturelle lokalsamfunn er det mål at skolen samarbeider med ulike grupper i lokalsamfunnet. Det er viktig å presisere at flerspråklige og flerkulturelle lokalsamfunn er en ressurs for skolen som den aktivt bør nytte i opplæringen. Det er viktig at skolen ikke kun samarbeider og har fokus mot majoritetskulturen, men at skolen legger vekt på å utvikle samarbeid med et mangfold av institusjoner og organisasjoner. Sametinget foreslår at også dette aspektet bør utdypes bedre i tekstdelen om samarbeid med lokalsamfunnet.

Utover dette har Sametinget ikke ytterligere merknader til høringsutkastet.

Varrudagáj/Med hilsen

Aili Kesitalo
Sametingspresident

Kopiiija / Kopi til:
Arbeids- og inkluderingsdepartement Postboks 8019 Dep 0030 OSLO